

מבין משאבים - 2267 - ה' באלול תשפ"א - 13 אוגוסט 2021

גאווה/ דליה רביקוביץ

אָפּלו סלעים נשברים, אָני אומרת לך,

ולא מחמת זקנה.

שנים רבות הם שוכבים על גבם בחם ובקר,

שנים כה רבות,

כמעט נוצר רשם של שלונה.

אין הם זזים ממקומם וְכָךְ נסתרים הבקיעים.

מעין גאווה.

שנים רבות עוברות עליהם בצפייה.

מי נשעית לְשִׁבְרֵי אוֹתָם

עדין לא בא.

ואז האזוב משגשג, האצות נגרשות והים מגיח וחוזר,

ודומה, הם ללא תנועה.

עד שיבוא קלב ים קטן להתחפר על הסלעים

יבוא וילך.

ופתאם האבן פצועה.

אמרתי לך, כשסלעים נשברים זה קורה בהפתעה.

ומה גם אנשים.

הצלון מוקדש לזכרה של חברתנו בהירה זכאי ז"ל

מה הצלון:

הספד לאמא / יוחאי זכאי
 סבתא / בר לאונוב (כהן)
 סבתא שלי / נטע אמסלם (זכאי)
 בהירה יקרה / חנה מוצלם (גבע)
 בהירה בשבילי / מיכל זכאי
 בהירה - אות הגבורה / כרמלה אלון
 בהירה אשר הכרתי/ טובלה אבריאלי
 מכתב מבהירה לליאור ונטע כשנסעו לפולין
 אשת חיל מי ימצא (משלי ז"א, י'-ז"א)

בה'רה לכא' ז"ל

כ"ה בכסלו תרצ"ה - כ' באב תשפ"א

29.7.2021-2.12.1931

יה' לכרך ברוק

הספד אכא

אמא נולדה בעיירה קולומיה בפולין, בדצמבר 1931, למשפחת אייזנקרפט: אביה הרש-צבי, אמא-אלה ושלוש בנותיהן: עמליה, בהירה, שנקראה הלנה, וחנה.

ילדותה השלווה והקצרה עוברת טלטלה כשפורצת מלחמת העולם השנייה ומתחילות הגזירות נגד האוכלוסייה היהודית והרדיפות, המעבר לגיטו, הפחד וחיי הפליטות, המאבק להישרדות, להשגת פת לחם.

בתחילת המלחמה מצליחה המשפחה המצומצמת לשרוד, אך בהמשך נרצחת אחותה הבכורה. לקראת פינוי והריסת הגטו, ההורים ושתי בנותיהן - בהירה וחנה - מוצאים מחסה במרתף של בית מקומי למשך כשנה, כשבתקופה זו סבלו מאד מהקור ומרעב קשה, שלא איפשר להירדם. במהלך השחייה שם, נתפס ונרצח אביהן, ואימן נפטרה ממחלה ורעב, כשהיא ליד בנותיה. אמי הבטיחה לה טרם מותה שהיא תדאג לחנה אחותה הצעירה, היות והן נשארו שתי ילדות יתומות, ללא כל קרוב משפחה בוגר, ואכן מאז ועד היום הן חיו בצמידות, תמכו ועזרו האחת לשנייה.

שתייהן שורדות את התקופה עד לסיום המלחמה והן פוגשות בין הניצולים הבודדים של העיירה, את שושנה ושייע פדר, שהם קרובי משפחה רחוקים, חשוכי ילדים, שהחליטו לאמץ אותן.

אמא עולה לישראל באפריל 1946 באוניית מעפילים, יחד עם 1200 יתומי מלחמה שמפוזרים בקיבוצים שונים והיא מופנית לקיבוץ יגור. ביגור יתומי המלחמה מתאוששים מתחושת הפחד, הנרדפות והרעב, לומדים עברית ומשלימים חומר לימודי שהחסירו במהלך שנות המלחמה.

כשפרצה מלחמת העצמאות מתגייסת אמא, יחד עם שורדי שואה נוספים, לפלמ"ח לגדוד הפורצים בחטיבת הראל ומשתתפת בליווי השיירות, שעולות עם אספקה לירושלים הנצורה.

בתום השירות הצבאי למדה הוראה בסמינר הקיבוצים ואחר כך עלתה להתיישבות בנגב לקיבוץ משאבי שדה.

כאן, נישאה לאבי חגי, יחדיו הקימו משפחה והביאו לעולם את ילדיהם אלה, יוחאי, רני ורועי ז"ל ואף אימצו את חנה גבע.

אמא נודעה בחריצותה, כשניהלה את המדגרה, לימדה עברית באולפן והיסטוריה בבית הספר התיכון, ובשנים האחרונות עבדה בהרכבה במפעל, הרבה אחרי גיל הפנסיה הרשמי. המחלה שתקפה את אחינו הצעיר רועי וחוסר האונים ביכולת לעזור לו, פגעו מאד ברוחה ובבריאותה.

נזכור אותה כאם שמסתפקת במועט – מעט בגדים, מעט תכשיטים וללא ארוחות במסעדות. מכינה עוגות, סורגת לכולם, ומוודאת שכולם אכלו כראוי. בעלת זיכרון משובח בהיסטוריה, זיכרון למספרי טלפון ושליטה מלאה בתאריכי ימי הולדת. היא ייחסה ערך רב להשכלה, אבל לא דחקה בנו ולא כפתה את דעתה מעולם. היא השלימה את לימודיה האקדמיים בגיל מבוגר יחסית, והרבתה בקריאת ספרי עיון ופרוזה בעברית ובאנגלית. אמא נהנתה מאד גם מצפייה בסרטים - בעיקר סרטי מתח וקומדיה. אלו צדדים שאנשים פחות הכירו אצלה. בשנים האחרונות שקעה בהדרגה לעולמה שלה והתנתקה מהסביבה, אך אנחנו נזכור אותה כאמא פעלתנית ודואגת שמתייחסת לכולם.

אני מודה בשם כולנו לכל מי שהגיע ללוות ולחלוק כבוד אחרון לאמא, למרות המרחק והחום הכבד.

תודה רבה לקהילה בקיבוץ משאבי שדה שהתעניינה ותמכה, ולצוות המרפאה שעשה ככל יכולתו להקל ולעזור.

תודה מיוחדת לדנייה המטפלת, שסעדה את אמא בשנים האחרונות במסירות אין קץ,

ולחנה'לה שתמיד הייתה שם לדבר, ללטף, לייעץ ולתמוך.

הערכה גדולה לאבא שלנו, שדאג בימים ובלילות, ועמד בכל התלאות בגבורה רבה.

תודה ממני לאלה ורני, שתמיד פה, על כל המשתמע מכך.

יוחאי (בן)

סבתא,

היום אנחנו נפרדים ממך, אחרי שנים של מחלה
שגרמה לך ללכת מאיתנו בעודך בחיים,
ובעצם בשנים האחרונות היית, אבל גם לא
היית...
כולנו היינו רוצים שיזכרו אותך בימיך
הטובים.

אני אזכור אותך סבתא צעירה ואנרגטית.
סבתא שגידלה אותי, שהאכילה אותי, שקראה
לי מיידע'לה,

שנתנה ממתיק בכל פעם שהגעתי אליה.

סבתא שטיפלה בי כשהייתי חולה, הקריאה
סיפורים ולא זזה ממייטתי,
שמרה עליי ודאגה לי.

סבתא שלי, שביתה היה ביתי השני בילדותי,
שהייתי הולכת אליה ואל סבא אחרי בית הספר
שהייתה יושבת איתי על שיעורי הבית.

סבתא מוקפת חברות, שבאות לביקור, שחוגגות
לה יום הולדת.

סבתא, שמדי סוף שבוע היו נוהרים תלמידה
לשעבר, בוגרי בית הספר לדורותיהם - להגיד

שלום, להיזכר, להוקיר ולספר לי כמה אהבו אותה בתור מורה.

סבתא, שאימצה אל חיקה ילדים מעוטי יכולת ונתנה להם בית ולב.

סבתא שלי, שתמיד הייתה גאה בי, במשפחתי.

שהפכה עם השנים גם לסבתא רבתא של ילדיי

ואהבה, ושמחה ופינקה אותם ואותנו. סבתא שלי - השורדת, הנמרצת, החכמה, שאין לה רגע
דל, מלאה בכוחות אינסופיים ומנצחת כל מכשול.

סבתא, היום אני אומרת לך - תודה!

תודה על הזיכרונות, הרגעים והימים שלנו יחד.

תודה על הזרעים שזרעת בי והיום הם צומחים.

נוחי על משכבך בשלום.

נכדתך בר

סמל life

לא הספקתי להיפרד ממך בצורה שרציתי. לא הספקתי לכתוב ולהגיד לך את המילים והזכרונות שלקחתי ממך. אישה שכולה כח, אומץ ולב רחב - את כבר לא איתנו, את במקום הרבה יותר טוב אני בטוחה. השארת אחריו סיפור חיים, היסטוריה ומורשת, שבכל שנותייך נמנעת מלספר. לימים גם הפכת למורה ומחנכת בישראל וכמה לא מפתיע שבחרת ללמד את היסטוריית העם היהודי ואת שפת הלשון והעברית. שם נאלצת להתמודד (הפעם מבחירה) שוב אל מול העבר שלך. עבר אפל, רצוף זכרונות קשים, חוויות כל כך עמוקות שמותירות אחריהן הרבה סימני שאלה כבדים. ובין כל אלה סבתא, מעולם לא ראינו בך, הנכדים, חולשה או קושי. לא נתת לקושי מקום..

את סמל לכה, עוצמה, אישה חזקה שנלחמה על חייה יום יום. שנונה, נאורה, אוהבת ללמוד וללמד, לראות את האחר ואת החלש, לעזור, לפתוח את הלב תמיד ולא משנה מה הסיבה ומעל הכל - הצניעות שמאפיינת אותך כל כך.. ביום שנפרדנו ממך בחרתי לשאוב ממך את הכוחות שלך, את החוזק והעוצמה האדירה שלך, את הנחישות וההבנה שאפשר לצלוח הכל גם אם החיים רוצים אחרת. את סמל ומושא הערצה בשבילי - תודה על הסבתא שהיית, על האמא והרעיה שאת. לביאה אמיתית, כך זוכרת וכך אזכור אותך לעולם.

תהא נשמתך צרורה בצרור החיים

אוהבת אותך,
נטע (נכדה)

מה'רה 'קרה.

כשנודע לי על מותך, נזכרתי בערב אחד רחוק, כשגרנו בחדר בשיכון הוותיקים הראשון - אני באתי לבקש את רשותך ללכת לקונצרט, וראיתי אותך שקועה בעצב גדול.. אמרת לי בשקט: עדה יגורי נפטרה.. עדה הייתה המאמצת שלך ושל חנליה כשהגעתן ליגור כילדות ניצולות שואה....

בדיוק בשבוע הראשון של אוגוסט החם - השבוע לפני 60 שנים בדיוק - הגעתי אליכם למשק. באתי עם אבא שלי - ילדה קטנה בת 7.5-8 לבושה בשמלת פסים אדום-לבן.. הייתי צריכה לפי התוכנית להגיע לקיבוץ של 'השומר הצעיר', וממש ברגע האחרון - 'יד נעלמה' החליטה כנראה שזה יהיה 'יותר מידי' עבורי, ואבא קיבל מכתב הפנייה למשאבי שדה, חתום ע"י אמדע ע"ה. הגעתי לכיתה בשעת צהריים, הילדים הגיעו מטיוול, ואני באתי בהפתעה! אין לתאר באיזה סבר פנים יפות קיבלו אותי, וכרמלה, המטפלת שלי, אמרה: באת בהפתעה, אז נקרא לך 'חנה בהפתעה!' (וכך היה במשך שלושה שבועות עד לתחילת הלימודים). ואז, אבי נפרד ונסע, ושולמית המורה לקחה את ידי, ויצאה לחפש איתי משפחה מאמצת עבורי; נכנסנו לבית הילדים של יוחאי, ראיתי אותך, ולא זוכרת יותר מכך.. רק כעבור כמה שנים, סיפרת לי שהלכת לחדר ואמרת לחגי: 'הגיעה ילדה קטנה שדומה לילדים שלנו', והחלטתם לקחת אותי! אלה הייתה בת 3 וחצי, יוחאי כבן שנה ושמונה חודשים.. ובהמשך התברר שעוד מעט יצטרף גם תינוק חדש למשפחה! במשך תקופה היית מאוד חולה, שכבת במיטה, והגעת אפילו לבית החולים. אני זוכרת ערב שישי אחד - חגי השכיב את הילדים בבתי הילדים, הלכנו לאכול בחדר האוכל, אח"כ יצאנו והלכנו במדרכה לכיוון החדר.. ראיתי שהוא היה כל כך עצוב, ממש הלך עם פנים כבושות באדמה.. כל הדרך ניסיתי להיזכר בבדיחות שהכרתי, בכדי להצחיק אותו ולהעלות חיוך על פניו..

רני נולד, ומרגע שקצת גדל - כבר היה 'שלי'! - אהבתי להוציא אותו אחה"צ מבית הילדים, ולעשות אתו קצת 'פטרולים' לאורך הכביש בצד בתי שיכוני הוותיקים, בכדי לתת לך עוד טיפה מנוחה לפני שכל החבורה מגיעה..

לאורך השנים, אין שנייה לך בדאגה ובמסירות.. אם זה כדי לספק את הצרכים החומריים - הסוודר ש'מגיע' לי לקבל כל שנתיים, והחולצה הסרוגה- ש'מגיעה' לי כל שלוש שנים.. ואת, החרוצה, שלא ידעה מה זה לקחת יום חופש מהעבודה - לקחת יום אחד 'שבת' במיוחד - כי הרי מוכרחים שיהיה כובע אנגורה לבן עם פונפון, שישלים ויתלווה לסוודר האדום שלי.. ובין אם הצרכים הרגשיים - בצד ילדיך, אני יודעת שגם לי הייתה שמורה אצלך פינה קטנה בלב.. ופעם בחורף אמרת על שמיכת הפוך שלך - 'אחתוך אותה לחמישה חלקים שווים ואחלק ביניכם!'

מפגש ראשון עם ספרי הילדים הקלאסיים, שכל ילדי הקיבוץ דקלמו אותם בע"פ: 'הבובה זיווה', 'אליקמע הקטן', 'אינדי אינדי', 'נוריקו סן הילדה מיפן' ו'אלה קרי הילדה מלפלנד'... הקראתי לאחים הקטנים, ולמדתי להכיר בעצמי..

ואת נושא השואה, שהחל סוף סוף להיות מדובר בעקבות משפט אייכמן בראשית שנות ה-60, הכרתי לראשונה באמצעות סיפרה הנפלא 'הלינו אותי לילה' של חברתך מניה הלוי, בו סיפרה על ילדותה בצל השואה.

החיים שלך היו עמוסי אחריות ולא קלים - תמיד לוקחת על עצמך תפקיד אחראי בעבודה - במדגרה (והרי האזעקה עלולה להקפיץ בכל רגע), באקונומיה, וחגי תמיד עסוק מעל הראש בענייני המשק. ובימי חמישי - אנחנו לא מוותרות על מסורת ההכנות לשבת (כמו גם כל בני הכיתות הראשונות), ואנחנו שתינו מתגייסות, שולחות את חגי עם הקטנים (ילד אחד כבר יושב מוכן על כתפיו) והם יוצאים לשוטט ברחבי המשק, שלא יפריעו לנו במירוק ה'חדר' לשבת!

תמיד טרחת - שלחת מיני מאפה למחנה רחוק בו הייתי, שמחת לחפש אותי בפורים (בעיקר לרוסיה - את וחנה ליה התמוגגתן מהמגפיים האדומים והצמות הקלועות סביב הראש..), לקראת מסיבת הבר מצווה הכיתתית (והחולצה המסורתית ברקמת יד שהכנת לי..) סיום י"ב ועוד ועוד.. תמיד טורחת ועושה, מארחת את בני משפחתי ומה לא.. ידעתי, שמתי שארגיש רע ואבוא אליך - תמיד אתקבל בזרועות פתוחות כי 'בית זה מקום בו תמיד פתוחה הדלת לקראתך'.. (נתן יונתן).

אני נישאתי ויצאתי לקיבוץ פלמחים. עד היום אבי בעלי, זוכר שבא להכיר אתכם והלכנו לגן הילדים לראות את רועי ז"ל, שהיה אז כבן 4. ואת - המשכת בתנופה חדשה, בחריצות ובשקדנות האופייניים לך - המשכת לימודיך לתואר באוניברסיטת באר שבע, והתחלת לעבוד כמורה להיסטוריה ב'אשל הנשיא'. אני זוכרת שבאחד האירועים שהוזמנו אליכם, תוך כדי הגשת קפה ועוגות בחדר לאורחים, אמרת בדרך אגב: 'עוד יש לי לבדוק 80 מבחנים הלילה..'. ואני - כמעט התעלפתי - איך את עושה את זה? באיזה כוח רצון?! לרגע לא ויתרת לעצמך - 25 שנות הוראה, בלי אף יום אחד של חיסורים - עד גיל 67 המשכת ולימדתי!

זכיתי לבוא אליכם עם נכדיי הגדולים, כשהיו קטנים, פינקת אותם - הם קיבלו ניירות וצבעים וציירו לך, חגי לקח אותם לסיבוב בטרקטור, הלכנו איתם לבריכה - עשו 'חיים משוגעים' אצל בהירה וחגי בקיבוץ. לפני 10 שנים, זכיתי לראותך בחתונת שתי בנותיי הצעירות - היית כל כך נינוחה ושמחה!

.. אח"כ בא השבר הגדול, רועי חלה ומצבו התדרדר, ואת וחגי - מתגייסים לעזרת המשפחה, ולוקחים את הבן אליכם ומטפלים בו במסירות אין קץ.
כשמחלתך היתה בשלביה הראשונים, המשכתי לבקר אותך לעיתים והרגשתי שזיהית אותי ושמחת לקראתי, עד שבאתי - וכבר לא..

את הולכת לעולמך כשאת משאירה אחריו מסורת של חריצות ודבקות במטרה. ילדים שגידלת לתפארת, נכדים ונינים - עליהם גאוותך, ובאופן ממש מפתיע - בעת טכס הפרידה ממך בבית העלמין - רני מתבשר על הולדת נכד חדש - נין שמיני לך ולחגי - פשוט לא יאמן!
סוף סוף פסק סבלך, ובשבוע אחד, שקעת במיטתך ובביתך בשנת עולמים.. אשת חיל שלי- נוחי על משכבך בשלום... אני נפרדת ממך בעצב, ובאהבה גדולה!
שלך, חנה.

פולני אחד מביא הביתה לאימו שלוש בחורות ואומר לה, "אמא, אחת מהבחורות האלה היא הכלה שלי לעתיד! נראה אם תנחשי מי זו."

אמו הפולניה פותחת זוג עיניים מסתכלת עליהן ובוחנת אותן אחת אחת.

אחרי זמן מה ניגש הבן ושואל, "נו, את יודעת?"

"כן", אומרת האם, "זו הבחורה האמצעית!"

"כל הכבוד", אומר לה הבן, "איך ידעת?"

עונה האם, "מהרגע הראשון לא סבלתי אותה..."

בהירה כהפ"י

שום בדיחה על חמות לא רלוונטית ליחסים שלי עם בהירה. הרגשתי אהובה ורצויה תמיד. מעולם לא קרה שהעירה לי או ביקרה את צעדי – לא בהורות, לא בבחירות המקצועיות שלי ובשום תחום אחר. כך נהגה גם עם אלונה, יהודית ואלי.

חמות קלה, מרבה לחלק מתנות, שעם הזמן למדתי לקבל בלי סירוב. פשוט לקחתי כדי לשמח אותה – מפות, סוודרים ועוגות. המון!

אשה צנועה וחרוצה, שלא עושה עניין מכישוריה והישגיה, בעלת יכולת נתינה בלתי נדלית, ולראייה – משפחת זכאי מגיעים למזכרת בתיה ב-2 רכבים, חונים, פותחים דלתות תאי מטען, ונשפכים בטור של אנשים עם קרטונים מלאים תבשילים ועוגות. נכנסים ופורקים כמויות. בהירה לא מתארכת אף פעם בידיים ריקות. בכלל, קשה לה שטורחים בשבילה. היא לא מכירה אפשרות כזו.

ותמיד בשעה מסויימת, ברגע אחד, שסוד הדיוק שלו שמור עימה, הייתה טופחת על ירכו של חגי ופוסקת כמפקדת הגדוד: חגי, הולכים!

בהירה וחגי שמרו יותר מפעם אחת על ילדינו כשנסענו להתאוורר בחו"ל וידענו שיש על מי לסמוך. יהיו אמנם סיפורי עקרים ועכבישים, אבל גם חוויות לילדים העירוניים שלנו. בשיחות הטלפון נמסרו לנו דיווחי תזונה, משקל וגובה עדכניים. צחקנו שבהירה שוקלת אותם כתרנגולות לפני משלוח.

הייתה לה רשימת ימי הולדת מסודרת, וכל אחד מאיתנו קיבל אותה בכתב ידה הרהוט של בהירה. רשימה ששמורה איתי עד היום, על אף שהוכנסה כבר מזמן ליומן גוגל. בכל יום הולדת היה טקס קבוע ושיווינוני: כולם מתכנסים בסלון עם עוגת שוקולד בגובה האוורסט, או כמו שבהירה נהגה לומר בלקוניות: 6 ביצים! לצד העוגה היו קעריות עם ממתקים לנכדים

האהובים, ותמיד ליקר שנמזג לכוסיות לחיי החוגגים. היה לה חשוב לשמור על המשפחתיות ולחבר בין כולנו, גם במחיר של ידיים קטנות דביקות וריצפה מטונפת. זה בכלל לא היה שיקול.

גם כשבהירה החלה לחוות ירידה מסוימת, התכנים של דבריה נגעו בדאגה לאחר, למרות שלא ידענו למי ובמה מדובר. התפקיד שלנו היה להרגיע ולומר שהכל בשליטה ויטופל מיידית. זו בהירה – בצלילותה ובדעיכתה אף פעם לא שמה את עצמה במרכז. בהירה היית דמות מרכזית ומשמעותית. למדנו ממך הרבה מאד. אוהבת אותך מיכל זכאי (כלה)

קהילה – אלת האורה

כן, אני נותנת לך את אות הגבורה על
היותך אישה חזקה, אמביציוזית,
מתגברת על מכשולים רבים ומגשימה
חלומות.

כילדות קטנות, את וחנה'לה תיבדל לחיים
חייתן בתוך משפחה חמה ואוהבת ובעלת
ערכים בעיר קולומביה. אפילו שהיית
צעירה מאד, הזיכרון אמר לך שהיהודים
שחיו שם היו מיוחדים ונאורים. אבא היה
דתי והבית התנהל לפיו. אמא בעלת דעה
משלה עם נטייה סוציאליסטית. החיים
היו טובים ויפים עד ש... הגיעו עליכם
ימים קשים. הגרמנים פולשים לפולין,
לקולומביה ומיד מתחילות הגזירות –
גטו, חטיפת יהודים והמשלוחים למחנות.
תחילה בגטו, אתם נאלצים לחיות בדירה
משותפת בצפיפות נוראה עם עוד אנשים.

לא אפרט לך את אשר את יודעת ושאת חווית. במשך כל שנות המלחמה עברתם סבל וקשיים,
אחותך הבכורה נחטפת בידי הנאצים ויותר לא ראיתם אותה. היא היתה אהובה עלייך ותמיד
דיברת עליה בערגה. הצלחתם להגיע אל גוי שהשכיר בונקרים כמקומות מסתור ליהודים.
אמנם היה זה תמורת כסף אך בכל זאת מסרתן את שמו ל"יד ושם" כאחד מחסידי אומות
עולם. בבונקר היה קשה מאד, אנשים רבים וילדים. ביום הס מלדבר ומלהתנועע, אוכל
במשורה-מרק בלבד, מים ולחם.. השמירה על היגיינה בלתי אפשרית. לאבא נגמר הכסף
לתשלום לגוי והוא נאלץ לצאת מהמחבוא כדי לקחת את "האוצר" שטמן בחצר ביתכם. הלך
ולא שב. אמא חלתה בטיפוס ואין תנאים לטפל בה. היא נפטרה בבונקר. כל עולמך נחרב אך
החיים נמשכים, והם קשים וכבדים. נשארתן בחיים ואת נוטלת אחריות על אחותך הקטנה
חנה'לה.

כל מה שעברת בהירה מגבש בתוכך חוזק ונחישות. ושוב, לאחר תלאות אתן מגיעות לחסות
הסוכנות ועליית הנוער, עולות ב-1946 לקיבוץ יגור ועכשיו את מבינה שאמנם הגעתן לארץ
מבטחים אבל זה לא מספיק. צריך ללמוד ולהתקדם בחיים, ואת לומדת בתנאים של חברת
נוער. עובדים ולומדים ואת שקדנית ורוצה להשיג את כל מה שהפסדת במשך השנים. היתה

לשתיכן משפחה מאמצת מופלאה, משפחת יגורי. אם המשפחה עדה יגורי היא אשת חינוך ומתווה דרך בקיבוץ המאוחד.

בהירה, איני יודעת מתי התגבשה בתוכך המחשבה שאת רוצה להמשיך ללמוד ולהיות מורה. בינתיים פורצת מלחמת השחרור, ואתם קבוצה גדולה של ילדים ניצולי שואה, חברת הנוער של יגור מתגייסים לפלמ"ח. שוב מלחמה, ושוב המאבק להישרד. שרדתם את קרבות לטרון. בן גוריון מחליט שיש צה"ל ואין יותר מחתרות, והוא מפרק את הפלמ"ח ואתם חוזרים ליגור. כנראה שבשלב זה את מחליטה להמשיך ללמוד ולהגיע לסמינר הקיבוצים בתל אביב ללמוד הוראה ולהיות מורה בישראל. ואני חושבת, איך שואבים את הכוחות האלה? אני ילידת הארץ, לא עברתי קשיים ואסונות והקושי שלי היה להמשיך ללמוד בימי המלחמה.

איני זוכרת באיזה שלב בדיוק בהירה יוצאת ללימודים אך זכור לי שבשנים 1950-1951 כאשר אנחנו הכשרת גנוסר התאחדנו עם היגורים ועלינו יחד עם אנשי חלוצה לביר עסלוג', ציינו תמיד היגורים שיש להם עוד חברה הלומדת בתל אביב כדי להיות מורה בקיבוץ. כשסיימת לימודיך, סיימה יחד איתך עדה שביט שנשלחה ע"י הקיבוץ ללמוד הוראה. בשנת 1956 נפתח בית הספר אצלנו. הכיתה הראשונה היתה כיתה "אשל" ועדה נבחרה להיות המורה הראשונה. את מצאת פתרון ונסעת להיות מורה בקיבוצים אחרים. אף פעם לא יצא לי לדבר איתך על השנים ההן אך אני מתארת לעצמי כמה נפגעת. בשובך לקיבוץ, נבחרת להיות אקונומית שזה נחשב היה בקיבוץ לתפקיד חשוב, אחראי וכבד. בהמשך חזרת אל החינוך כספרנית בספריית הילדים ובעיקר כמורה להסטוריה בתיכון אשל הנשיא שם לימדת דורות של תלמידים. היית מובילת היוצאים למסעות לפולין המשלחות של משאבי שדה יצאו בהובלתך מהשנה הראשונה שהתאפשרו המסעות, הנדר "לזכור ודבר לא לשכוח" היה נר לרגלייך וגידלת דורות של תלמידים לאורו.

בהירה, תמיד היית גיבורה בעיני. התחתנת עם חגי והקמתם משפחה לתפארת, ארבעה ילדים חכמים ויפים. עברו שנים, נראה שהכל זורם על מי מנוחות, כולם מתחתנים ומקימים משפחות, לשמחתכם, אלה ורני מחליטים להישאר בקיבוץ ולהמשיך לצידיכם ובדרככם. זה כמובן אושר גדול, הנכדים נולדים והבית מתמלא. ואז קרה האסון, כנראה הקשה ביותר. רועי, צעיר ילדיכם מתמוטט. אתם מביאים אותו לכאן ומטפלים בו כאילו חזר לשנות ילדותו. זה כואב, הוא אינו מתאושש ונפטר צמוד אליכם. ואני חושבת - איך בן אדם יכול לשאת בתוכו את כל האסונות האלה ? על כל אלה בהירה אני נותנת לך את אות הגבורה, המסירות והאהבה לחגי, לילדים ולנכדים, ולחנה'לה שגם לה דאגת תמיד.

יהי זכרך ברוך.

כרמלה

מה'רה אשר הכרתי (נכתב לפני כ-30 שנה)

עוד לפני שתלו על לוח המודעות את רשימת מסורבי גיוס המשמש, היא כבר גמרה את המיכסה, והוסיפה בונוס בשארית כוחותיה. העבודה במחיצתה דרשה מאמץ יתר. נוהגת היתה לספור את דלי הפרי ולהכריז בקול על השגיה. אנחנו ששמחנו להפגש לשם שיחה, להחליף מידע על הא ועל דה, לא נתנו דעתנו לקצב העבודה, העיקר שנספור את השעה שכבר עברה.

בשעה זו של בין העצים נפתח סגור ליבנו וגם סיפורים של חדר המשפחה מצאו מקומם ביננו. אצלה מאחורי דלתה הנעולה מקופל סיפור מרתק. תחילתו במרתף בו נאלצה להסתתר עם בני משפחתה, בעודה ילדה וכבר רואות עיניה כיצד משתיקים המבוגרים תינוקת בוכיה אשר נאלצה לשלם בחייה כאשר העזה לבטא את כאב הרעב.

היא ידעה להקשיב לצרותיהם של אחרים, אלא שככל שחשפה משלהם כך הסתירה משלה.

חריצותה היתה גדולה היא הקדישה לילות ללא שינה לבדיקת מבחנים כולל ימי שבת ומועדים. ראשונה בין המשכימים מקדמת את פני התלמידים, ובדקות הספורות שנשארו בין שיעור לשיעור בתיכון אשל הנשיא בו לימדה, היא סייעה גם במכירת תוצרת עבודות המשי של המתפרה, מביאה ומחזירה הכל לפי הצורה והמידה, העיקר להגדיל את התפוקה.

שם עמוק באדמה (במרתף) למדה מאמה מה זאת הקרבה. האם שפשטה את בגדיה החמים למען לא תקפאנה בנותיה שילמה על כך בחייה. האב שיצא לחפש את המעות אותם החביא בחצר, כשכל חפצו היה לתת כסף לגוי, כסף תמורת חיים, גם לא שב.

ואם חשבתם על פינוקים אותם מרשים לעצמם מורים בעת שביתה או בחופשות, טעות מרה בידכם. בהירה עבדה בתקופות אלו בערבים במטבח, וכך הראתה לכל שעדיין כוחה במותניה. וכך בים הסירים והתבניות סוחבת שוטפת וממלאה עגלות, כמו אמא קוראז מושכת בעול ועד שלא יבריק המטבח לא תעזוב.

יהי זיכרה ברוך

טובה אבריאל

[illegible]

עקרו את הוצבה, אבוקמה הציבו ציב, עזרונו ווסטא קצרה
 אגרה, הבור האקף השכלת ווסתה אן ציבום.
 נעל ווסארה! כאם נע עזר אנשים שטיבו את קולט, נל חוספחין
 האלנים האקדים אה האלל שטיבו אהם - אה האלל האלל האלל

וסבו האלל, האלל האלל, האלל האלל האלל האלל האלל האלל
 האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל
 האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל
 האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל
 האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל

האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל
 האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל
 האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל
 האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל האלל

קראה חנה מועלם (גבע)